

• DOMOLJUB •

Izhaja zvečer vsak prvi
in tretji četrtek meseca.
Ako je ta dan praznik,
izide dan poprej. Cena
mu je 80 kr. na leto.
Inserati se sprejemajo in
plačujejo po dogovoru.

Slovenskemu ljudstvu
v poduk in zabavo.

Spisi in dopisi se pošiljajo:
Uredništvu „Domoljuba“,
Ljubljana, Semeniške ulice
št. 2. Naročnina in inserati
pa: Upravištvu „Domo-
ljuba“, Ljubljana, Kopitar-
jeve ulice št. 2.

Št. 16.

V Ljubljani, dné 21. avgusta 1902.

Leto XV.

Na ljudski tabor v Ljubljano!

Vodstvo katoliško-narodne stranke je sklenilo, da skliče v Ljubljano velik manifestacijski shod iz vse naše dežele. Ta shod, ki mora biti velik ljudski tabor, se bo vršil

v nedeljo, dné 12. oktobra ob 3. popoldne.

S tem shodom bo združeno *veliko romanje na Sveto goro* pri Gorici, da tako spominu velikega kardinala Missia, preporoditelju katoliških Slovencev, izkažemo dolžno čast in pomolimo na njegovem grobu.

Katoliški Slovenci!

Pripravite se za ta prevažni dan! — Prihitite v ogromnem številu v Ljubljano, kjer boste liberalcem povedali v zobe, da si ne daste jemati svojih političnih pravic, in ne skruniti svojih najdragocenejših svetinj! — Agitirajte za ta shod med somišljeniki! V vsaki fari osnujte agitacijski odbor! — Priredite posebne vlake! — Komur je le količkaj mogoče, odtrgaj se za par ur od doma! — Mogočno, da ga bo slišati tja do cesarskega Dunaja, razlegaj se 12. oktobra v srečo Slovenije glas:

Na dan z enako in splošno volivno pravico! Proč s privilegiji!

Katoliškim Slovincem pravice, ki jim gredó!

Na shod nepolitiških društev!

Že zadnjič smo vabili na ta važni shod! Danes še enkrat ponavljamo to vabilo in dostavljamo s „Slovenskim listom“:

Domači brezverci naši izgubili so zadnji čut dostojnosti in sramežljivosti. Gorje našemu ljudstvu, če ti ljudje iztrgajo našemu ljudstvu versko prepričanje. Zgodovina nas uči, da narod, ki izgubi vero, izgubi tudi moč ohraniti svojo narodnost. Kaj daje moč kruto zatiranim Poljakom, da se tako uspešno bore proti pruskemu nemškemu nasilju, če ne iskreno in odločno katoliško versko prepričanje: katoliška vera! In kaj je ohranilo vrlim Ircom narodnost in materin jezik, če ne njihovo gorde versko katoliško prepričanje? Zaman jih je kruti protestantski Anglež moril, mučil in jim zaplenjal zemljišča. Irec, berač in suženj krutega Angleža v lastni zemlji, ohranil je svojo narodnost zato, ker je ostal odločen katoličan. Tako nas uči nepristranska zgodovina!

Če se peklenskim spletkam naših liberalcev posreči v naše pošteno ljudstvo zanesti brezverski materialistički duh, gorje slovenskemu narodu. Kmalu boče slovenska zgodovina pisala: Slovenski narod je bil!...

Do tega pa ne sme priti nikdar in nikoli! Naša sveta dolžnost kot Slovani in kot katoličani nas sili v najodločnejši boj proti vsem, ki napadajo in besne proti veri in narodnosti naši. Združiti moramo vse slovensko ljudstvo, prepričan katoliški narod mora ostati naše slovensko ljudstvo. Izdajica je vsak katoliški Slovenec, ki noče poznati važnosti našega časa in ne snopi za branišče naše najdragocenejše svetinje: katoliškega verskega naznanja.

Združiti moramo naše ljudstvo, odpreti mu moramo oči, da boče izpoznalo liberalne grdočije v pravi luči. Stokli liberalci, zaverniki Nemcev, prihajajo v ovčji obleki med ljudstvo, v notranjem so pa deroci volkovi. Odpreti moramo ljudstvu oči, da boče v pravih barvah videlo svoje nasprotnike. Delati pa moramo tudi z vso silo na to, da izobramo naše ljudstvo. Mi hočemo izobramo, zavedno ljudstvo, ljudstvo, ki je pripravljeno iti v boj za pravico. Dosežemo pa to le, če razsnujemo v vsaki naši župniji, pa prav v vsaki, nepolitiško izobraževalno društvo. Časi, ko je nadošlal samo pouk v cerkvi, so minuli. Naš čas zahteva več! Narod naš mora biti gospodarsko močan, zmuden v boju za svoj obstanek poslušati se modernih iznajdb.

Očitajo se našemu ljudstvu od tujih in domačih njegovih nasprotnikov namre nemarnosti po krivici. Naše ljudstvo ni nemarno, samo ozemo je. In čuditi

se temu ni. Vlada našemu narodu ni bila nikdar prijazna, nimamo šol in izobraževališč, ki bi jih morala nuditi ljudstvu prijazna vlada. Zato pa moramo skrbeti sami. Potom naših društev dobi naj ljudstvo izobrazbo, ki naj spopolnuje šolskостроkovni pouk. Versko apologetičski tečaji, čitanje dobrih časopisov in knjig ohranijo naj ljudstvo prepričano katoliško in narodno. Mnogo se tudi toži o pijančevanju. S pošteno zabavo: veselice, petje, gledališke predstave, stori se najvč proti pijančevanju.

Kako vse to doseči? Dae 7. in 8. septembra vrši se v Ljubljani shod nepolitiških naših društev. Naj bi na ta shod ne poslala samo društva svojih pooblaščenecv. Prav bi bilo in iz vsega srca želimo, naj bi se iz vsake naše župnije, kjer še ne obstoji naše društvo, na ta sestanek odposlali talentirani močje, zmogni za snovanje in vodstvo nepolitiških društev. Navdušili se bodo za delo; poučili pa tudi, kako voditi društvo. Ni drugega treba, kot po dopisnici naznaniti njihova imena, nato se jim pošljejo vstopnice.

Vspored shoda je sledeči:

v nedeljo, dne 7. septembra 1902:

Dopolodne ob 8. uri sv. maša in „Priči sv. Duha“ v krijevnjski cerkvi.

Dopolodne ob 9. uri shod v dvorani „Katoliškega doma“ s sledečim dnevnim redom:

1. Odobrenje poslovnika.

2. Pravno varstvo, poroča dr. E. Lampe.

3. Snovanje in vodstvo društev, poroča L. Smolnikar.

4. Notranje poslovanje zveze, poroča M. Moškerc.

Po zborovanju obed.

Popolodne ob 2. uri nadaljevanje shoda:

5. Gospodarska organizacija, poroča dr. J. Ev. Krek.

6. Vodstvo shodov in vzgoja govornikov, poroča J. Gostinčar.

7. Hrvatsko-slovenska delavska zajednica, poroča H. Sirovačka.

Zvečer ob 8. uri veselica.

V ponedeljek, dne 8. septembra:

Dopolodne ob 8. uri sv. maša z govorom v krijevnjski cerkvi.

Dopolodne ob 9. uri nadaljevanje shoda v dvorani „Katoliškega doma“:

8. Strekovne organizacije, poroča dr. J. Ev. Krek.

9. Naša in Dunajska osrednja zveza, poroča M. Moškerc.

10. Časnikarstvo, poroča J. Šušta.

11. Volitev pomožnih odborov „Zveze“ za Štajersko, Koroško in Primorsko.

12. Sklepni govor.

Popoldne ob ugodnem vremenu izlet v ljubljansko okolico.

Katoliški Slovenci! Dne 7. in 8. septembra vsi, ki ste navdušeni za delo in izobrazbo našega ljudstva — v Ljubljano!

Politični razgled.

Državni zbor se snide med 22. in 29. septembrom. Med tem časom vlada upa uspešno končati pogajanja z Ogrsko in češko-nemško pravno akcijo.

Zakon o odpravi državnih mitnic in uvedbi novega davka na železnične vozne listke je objavljen z dne 19. julija.

Nagodba. Sedaj je neki stalno določeno, da oba min. predsednika gresta 15. t. m. v Lšl k cesarju, kjer se vrši napovedani kronski svēt, pri katerem se morajo za gotovo rešiti ostale razlike ozir nagodbenih predlog in carinskega tarifa. Minule dni je bil dr. Koerber v Ratotu pri Szellu, kjer se je baje uglasila pot za končne dogovore v Lšlu. Ti dogovori bodo že tretji pred vladarjem, in bržkone ne bo nobenih več. Če se proti pričakovanju še sedaj ne doseže edinost med našo in ogrsko vlado, potem smemo pričakovati kaj posebnega. V čem ne gre skup, to vedo le ministri; znano je le, da se do najnovejšega časa niso mogli sporazumeti glede velikih reči in so dogovori zelo počasi napredovali.

Deželni zbori so končali svoja zasedanja, štajerski, moravski, koroški, gorenje in nižjeavstrijski ter predarlski tudi svojo šestletno dobo. Vobče je bilo precej mirno povsod, le na Kranjskem, Tirolskem in v Galiciji so si razburjeni duhovi dajali duška. Povsod se opaža, da vlada pritiska in krči deželno samoupravo; še vedno so deželni zbori nekaki občinski odbori, ki imajo pravico iz deželnih sredstev dovoljevati malenkostne podpore, graditi ceste ter vodovode in skrbeti za troške ljudskega šolstva. Vse važnejše zakonodajstvo je izročeno državnemu zboru. Ako se v tej ali oni deželi pojavi ljudsko gibanje, ki se ne strinja z višjo, nam večkrat z avstrijskega stališča neumevno politiko, takoj pritegne birokratični vijak, ki tlači in stiska prostejši razvoj ljudske volje in želje v stare modele. In če ne gre izlepa, mora iti izgrda.

V Galtetji stavka poljedelskih delavcev zavzema vedno večje meje; kmalu skoro ne bo okraja, kjer ne bi bila organizirana močna delavska stavka. Zahteve stavkujočih so večinoma popolnoma opravičene, kajti v tako žalostnem stanju kakor v Galiciji ni delavstvo nikjer v Evropi. Le žal, da vodijo in organizirajo stavke socialisti, ki imajo pri tem svoje posebne namene. Tako n. pr. poslanec Breiter roma od vasi do vasi in na svojo pest s cerkvenim zvonom vabi kmete k sebi.

Nov sad liberalizma na Ogrskem so dobili pri mestni upravi v Sobotki; prišli so na sled velikanske goljufiji, ki bo gotovo dosegla svoto desetih milijonov poneverjenega denarja, in brez dvoma bi bila sedanja mestna uprava docela ugono-

bila mesto, da ni končno posegla vlada v to sršeno gnezdo. Odstavili so brž župana in vse mestne uradnike ter uvedli proti njim disciplinarno preiskavo. Pri pregledovanju blagajniških knjig so našli, da v zadnjem času mestnih dohodkov sploh niso več sprejemali v glavno blagajno in tudi ne zabilježevali, marveč so si dotični denar „vzorni“ funkcionarji lepo delili med seboj. V knjigah je najgrši nered, vse prepisano, prečrtano, brisano in sploh tako zmedeno, da bržkone še dognati ne bodo mogli, za koliko milijonov je ogoljufana mestna uprava. Tako je liberalno gospodarstvo na Ogrskem: v dobrem mesecu tri tako velikanske nerednosti.

Koerberjeva vlada ima sedaj najbolj neprijetni del parlamentarnih počitnic. Pričeti mora in izvršiti v primeroma zelo kratki dobi do srede septembra veliko češko-nemško pravno akcijo, ki bo podlaga nagodbeni razpravi v državnem zboru. Seveda na stalno spravo ni misliti v tej kratki dobi; za rešitev tako važnega in dalekosežnega vprašanja je treba drugačnih priprav, kakor pa so se vršile doslej. Razni dunajski listi vedo poročati, da se v drugi polovici tekočega meseca prično razgovori med ministerskim predsednikom Koerberjem in češkimi ter nemškimi voditelji na Čškem. Govorili bodo večinoma le o pogojih, pod katerimi bi bili Nemci voljni priznati Čšhom njih notranji uradni jezik, oziroma kaj čehi dovolijo Nemcem v dosegu svojih želj. Vlada je baje že izgotovila nov jezikovni načrt, ki ga v najkrajšem času predloži v presojo obema strankama.

Trajni evropski mir hočeta baje doseči ruski car in italijanski kralj. Ta dva delujeta neki na to, naj bi služile armade v bodoče le za ohranjenje notranjega miru in varstvo naselbin. Če bi se to zgodilo, bi se vojno breme znatno olajšalo.

Rumunski kralj Karol je bil minule dni gost našega cesarja v Lšlu; istodobno je bival ondi načelnik avstroogrškega generalnega štaba fzm. baron Beck. Po soglasnem mnenju avstrijskega časopisja se je tu šlo za neki dogovor mej obema državama za slučaj izrednih dogodkov na Balkanu, ki jih splošno pričakujejo prej ali slej. Dogovorjeno je baje, da mora v slučaju, da bi naša monarhija bila prisiljena poseči z oboroženo silo v dogodke na Balkanu, pomagati tudi Rumunija. Pravilna vojaška pogodba to neki ni, pač pa smatrajo ta dogovor za obvezen. Popolnoma izmišljena ta vest ne more biti, ni pa o njej zadostnih poročil.

Srbski kralj po poročilu raznih listov namerava odpotovati na Dunaj; rad bi poravnal nesporazumljenja med dunajskim in beograjskim dvorom ter obenem obiskal grob svojega očeta, ki se nahaja na avstrijskih tleh. Kralj Aleksander bi si silno rad pridobil naklonjenost naše monarhije, katere kolikor toliko potrebuje tudi pri nameravanem najetju posojila. Dvomijo pa nekateri listi, bo li sprejel naš cesar Aleksandra, ker so na dunajskem dvoru ogorčeni nad njim zaradi postopanja ob Milanovi smrti.

Nasitnost pruske vlade je jela presedati tudi že socialnim demokratom na pruskem Poljskem. Soc.-demokratsko vodstvo je namreč v osmih okrajih za bližnje državnozbornske volitve nastavilo štiri poljske in štiri nemške kandidate. Večina soc. demo-

kratičnih volivcev pa je sprejela v svojo listo poleg štirih poljskih kandidatov le enega Nemca, tri, mej temi tudi vodjo Avgusta Bebla, pa zavrgla, ker noče, da bi jo Nemci zastopali v drž. zboru.

Vatikanski krogom je došla vest, da namerava ruska vlada opustiti zastopstvo pri Vatikanu ter namestiti ustanoviti pri poslanstvu Kvirinala poseben oddelek za cerkvene zadeve. O tem vprašanju se bo vršil osebno razgovor mej papežem in carjem, ker je leta obljubil, da povodom svojega potovanja v Rim obišče svetega očeta.

Italijansko brodovje gre v Tripolis — na obisk in izprehod. Toliko se je pisalo o tem; mislilo se je, da bo kar zasedlo vse obalne luke te na severni strani Afrike na obali sredozemskega morja ležeče turške dežele. Sedaj pa hodi brodovje na obisk k turškim oblastim. Brkone je kralj v Petrogradu izvedel, da bo to bolj pametno, kakor pa napadati Turke.

Nemški državni kanceler grof Bülow in pa državni tajnik Posadowski sta si resno v laseh in sicer zaradi carinskega tarifa, ki nima nikakor upanja na zmago. Splošno prevladuje prepričanje, da ta državni zbor, ki mu že v juniju prihodnjega leta potече zakonodajalna doba, nikakor ne bo spravil pod streho ogromnega dela. Drugo branje povsem ravnotako počasi napreduje, kakor prvo in četudi ne napoči ministerska kriza, ki se vobče napoveduje, je nemogoče misliti na pravočasno rešitev.

Zoper divjanje **framasonске** vlade na Francoskem se je oglasil tudi sv. oče. Pred odločnostjo započete katoliškega gibanja se je Combesova vlada jela nekoliko umikati. Sicer zatvarjanja redovniških šol še ni ustavila, vendar svoj načrt izvršuje veliko bolj polagoma, kot je pričela v prvih dneh.

Na Španskem se je v Santiagu minule dni vršil šesti španski katoliški shod, katerega se je udeležilo nebroj ljudstva iz vseh delov države. Obravnavalo se je o zelo važnih vprašanjih, ki globoko segajo v vse javno življenje španskega prebivalstva. — Min. predsednik Sagasta se jeseni umakne in gre v Alicante.

V Turčiji se je vsled zmanega gospodarstva sultanove vlade v zadnjem času splošni motranji polodaj silno poostiril. Na eni strani delajo vladi veliko preglavico Albanci, ki jih nikakor ne more ukrotiti, na drugi pa rujejo takorvani Mladoturki, ki sicer delujejo bolj izven Turčije, a toliko močnejše. To in še marsikaj drugega neti med ljudstvom veliko nevoljo, ki se v mnogih krajih kaže že kot dejanski upor. Iz Bagdada se poroča, da prebivalstvo noče več plačevati davkov, ker jih ne more ali pa, da kaže s tem svojo nevoljo. Vlada si drugače ne zna pomagati, kakor da z vojaško silo iztirjava zaostale davke. Da se s tem ljudstvo ne potolaži in ne goji v njem ljubezen, je umljivo.

Angleškega kralja so 9. avgusta vendarle kromali. Kralj Velike Britanije in cesar indijski Edward VII. je prejel krono iz rok canterburyškega nadškofa, 81letnega starčka. Pri prisegi je kralj z razločnim močnim glasom odgovarjal na dotična škofova vprašanja. Zatem se je vršilo maziljenje na glavi, prsih in rokah. Sedel je medtem na stožu

sv. Edvarda, na katerem so bili doslej maziljeni vsi angleški kralji. Šele potem se je vršilo pravo kronanje. Krasno krono mu je dejal na glavo nadškof. Ta trenutek so naznanili Angliji mogočni strelji iz topov v Toweru. Od dolgih obredov je bil kralj že zelo blede in utrujen in le s težavo je ozdravljaj množicam. Slovesnost kronanja se je izvršila z vsem bleskom, ki je bil sploh mogoč. Od prvega do zadnjega vojaka je bilo vse v paradi, izmed ministrov in drugih dostojanstvenikov je bil pa najbolj slavljen lord Kitchener. — Isti dan pa so v Dublinu Irce priredili velik protestni shod, da bi bil Edvard kronan tudi za irskega kralja. Tako ima vselej časa veselja v sebi kapljo pelina.

Burske voditelje Botho, Deweta in Delareya je 10. avgusta sprejel angleški kralj v avdijenci. Krüger se ne povrne v Transval. General Luka Meyer je na poti iz Londona umrl. Bivši transvalski tajnik Reitz izjavlja, da v Južni Afriki ni nihče zadovoljen z mirom. Vsepovsod doni klic: „Nismo se borili zato, da bi se podali kot jagnjeta!“

Angleški min. predsednik Salisbury je nenadoma podal ostavko; na njegovo mesto pride lord Balfour, vodja spodnje zbornice. Menda ni temu vzrok na poseben, še sedaj ne popolnoma pojasnjen način sklenjeni mir v južni Afriki. Nekateri so mislili, da prevzame njegovo dedščino naselbinski minister Chamberlain; toda kralj in njegovi svetovalci dobro vedo, da bi njegovo imenovanje neugodno vplivalo na razmerje napram Nemčiji, Rusiji in Franciji. Kralj Edvard komaj malo leze po palici; kronali so ga 9. avgusta. — V Južni Afriki so Angliji komaj ustavili ogenj, iskra še vedno tli in prej ali slej Buri zgrabijo za orožje. Člani narodnega sveta, ki so se vdali Angležem, morajo veliko trpeti od svojih sorojakov.

Čez 400 let v Nytro. 143 milijonov kron podaril je mestu Nytra na Ogrskem nek prijatelj mesta. Ta vest se je širila nedavno v Nytri. Srečje so hoteli počiti od zavisti in dobri Nytričani veselili so se nad vse. Saj pri tako velikem daru je gotovo, da bi jim ne bilo treba plačevati občinskih doklad. Toda njihovi zadovoljni obrazi postali so dolgi, ko so zvedeli, kako je dobrotnik Nytre, gospod Fejéřussy, daroval mestu navedeno ogromno svoto. Mestu je daroval 300 kron, toda v darovalnem pismu navedel je kot pogoj, naj se ta svota nalofi na obresti in obrestij skozi 400 let. V tem doglednem času dosegla bode glavnica svoto 314 milijonov kron. Dobri Nytričani pa sedaj računajo, kako prijetno bode čez — 400 let v Nytri.

Hotel za milijonarje, ki naj bi bil najlepši hotel na svetu, opravljen z vsem modernim komfortom, namerava zgraditi tvrdka v odelku milijonarjev 59. ceste v New Yorku. Hotel imel bode 20 nadstropij in bode stal 50.000.000 kron. Hotel bode višji kakor znani Eiffelov stolp v Parizu.

Listek.

Agitator.

(Iz spominov ljudskega prijatelja.)

(Zabilježil Podgoričan.)

(Dalje.)

»Tako ne seje denarjev ta prerok?“ poizveduje stara Krčanka za pečjo.

„Kaj še!... Saj še sam nič ne premore. Tisto, kar zasluži, lahko porabi... Pa njegovi nauki so več vredni kakor denar, katerega bi Dolenjci gredoč zapili... Jaz ne vem, kako da smo tako lehkomišelnji... Ko bi moj oče — Bog mu daj dobro — ne bil tako pil brez vse skrbi, pa bi se me ni ne godilo tako hudo, kakor se mi. Pa kaj hočem!... Jaz varčujem kolikor morem, pa vendar ne morem naprej. Do letos sem dajal Grozniku obresti po dvanajst od sto in šele sedaj mi je odnehal, da mu bom dajal po deset. Kadar imam pa kaj na prodaj, pa blago nima nobene cene, bodisi žito ali vino. Kadar peljam v mesto na trg, nas je ondi toliko — menda nam je vsem tako trdo za denar — da se nam kupci kar posmehujejo in na zadnje prodam rajši Flajšmanu, vsaj pota nimam v mesto.“

»Prav tako je, kakor praviš.«

»Zalogarček pa pravi, da bi bilo lahko drugače, ako bi mi le hoteli.«

»Presneto radi, samo pove naj, kako!«

»On pravi: Kmetje, združite se!... Začnite, mislite!... Učite se!... Bodite varčni in trezni!«

»To je že lepo!... Kaj pa bo potlej, ako bomo tiščali glave skupaj, kakor bige... Kaj bomo imeli od tega... Kaj bom pa varoval, ako nič več ne premorem... In sedaj na starost naj se učim, ko se še mlad nisem hotel!«

»Brez nič pa ni nič!«... nadaljuje kmet Hribar... »Zalogarček pravi, da si pomagamo, ako si le hočemo... Postave so že take, samo poznati jih je treba in pa spolnovati jih, pa pridemo počasi na konja. Oderuhov se lahko ubranimo, ako si ustanovimo posojilnice, kjer bi si za nizke obresti in z malimi stroški izposojevali denar. Za prodajo žita, živine, prešičev, vina in mleka si pa ustanovimo gospodarske zadrage, kjer bomo oddajali svoje pridelke brez prekupcev, ki spravijo naše žulje, za večjo ceno, kakor je sedaj navada... Take zadrage pa tudi lahko naročajo potrebno blago za svoje zadruženike, zlasti po takih krajih, kjer kramarji nimajo nič vesti.«

»Hej, kako pa nam poje!... Človek bi skoraj mislil, da je že res tako... Gospoda si že lahko kaj takega privoščijo, ali kaj more kmet«, se smeje Kozarček.

»Tudi kmet si pomaga, ako le hoče... Voljo mora imeti in pa razumne može mora poslušati. Saj mi ne bomo prvi, najbrž zadnji v državi, pa tudi v deželi. Povsod, kjer so kmetje bolj razumni, kakor pri nas, imajo take posojilnice, zadrage in mlekarne, pa tudi uče se radi iz dobrih knjig in časnikov, pa jim gre bolje kakor nam. Jaz sem že večkrat bral o tem.«

»Pa nam povej, kar veš, kako in kaj, da bomo tudi mi vedeli, kaj je v tistih knjigah in časnikih, ki jih dobivaš pri g. kaplanu in zmerom tičiš v njih. In ako sta bila že s prerokom skupaj, boš pač vse dobro vedel, gotovo te je navdihnil...«

»O, bral sem že veliko o tem... Pa bom povedal, kar vem...«

In Hribar jim je pripovedoval, kako imajo kmetje po svetu svoje posojilnice, zadrage, društva, v katerih se poučujejo, in da se hvalijo, da jim gre bolje. To je gotovo, da ne prodajajo več toliko zemljišč, da svoje pridelke dražje prodajajo, potrebščine pa ceneje kupujejo in da prihaja polagoma denar med ljudi in ni več tako hudo zanj, kakor je bilo prej... Vrhutega so zatrli oderuhe in sedaj so prosti.

»Vidite, Zalogar je živel v takih krajih. Tam je videl, kako koristno delujejo taki zavodi, kako se je povzdignilo ondi blagostanje; in to ga je tako navdušilo, da hoče tudi sam ustanoviti take posojilnice in zadrage, da se polagoma vrne blagostanje tudi v naše kraje. Prepričan je, da si kmetje lahko še pomagajo, ako le hočejo, treba pa je, da se stvari resno lotijo. Pa pravi tudi, da bodo morali več misliti, pa manj piti, pa si bodo opomogli.«

»Strela!... Bo pa treba narediti obljubo k svetemu Antonu, da ga ne bomo več pili«, pravi Kozarček.

»Dokler ga ne bomo imeli«, dostavi Smola.

»Dobro bi pa bilo, ko bi več ne pili.«

»Ej, da bi le ne pijančevali ne!« nadaljuje Hribar.

»Pa kaj bi vam pravil, ker ne znam povedati tako, kakor bi rad... V nedeljo popoldne pojdemo v Št. Jakob, pa bomo vse natančno izvedeli. Vsem bo ugajalo.«

»Pa pojdemo pogledat, kako bo. Ako nam bo všeč, bomo pa ubogali preroka«, se jih oglasi več.

Tisti večer so se potem še veliko razgovarjali. Vsi so bili teh misli, da tako ne morejo več naprej, da si morajo kako pomagati. Enakih misli je bil tudi Kozarček, samo nekaj pomislekov je še imel.

»Mene pa samo to skrbi, ako ne bomo smeli več piti... Jaz ne vem, kako bo potlej na svetu...«

V nedeljo pojdem pa vendar gledat, če prerok sam vino pije, kâli, nam pa vodo priporoča."

II.

Šmitova gostilna v Št. Jakobu je bila polna „gospode."

Poleg bogatega trgovca Flajšmana, ki je imel nasproti cerkve veliko prodajalno in gostilno, je sedel in prijateljsko občeval njegov tekmeč Moko-merce, ki je imel za cerkvijo svojo prodajalnico in se drugokrat nista mogla pogledati z lepim očesom.

Sodnik Salomon se je zaupljivo nasmehnil, ko se je privaril v sobo bogatin Groznik, ki se je rad bahal z debelo knjigo, ki jo je nosil v nalašč napravljemem žepu na levi strani in jo ob pravi volji metal na mizo in se hvalil: „Čela fara je v teh bukvah!"

Sodnik se je umaknil, ponudil Grozniku roko in ga povabil k sebi.

Zakotni pisar Podlipar je pa praskal kakor petelin okrog kokoši okrog žive notarjeve gospe, ki se je neznansko dolgočasila poleg svojega moža, ki je bil ves zaverovan v akte, a zanjo ni imel nobene časa.

Štacunarček Bibolez, ki ga je doma vsak paglavce tikal, se je pa kar tresel srčnega veselja, ko so ga danes nazivali vsi vprek „gospod Bibolez."

Prišli so vsi iz okraja, kar se šteje med gospodo, t. j. kar nima žuljavih rok, a vendar dobro živi med kmetiskim ljudstvom, o čemer pričajo tolsti, gladki obrazi, mehke, bele roke in gosposka obleka.

Pričakovali so dohtarja iz mesta.

Tista pesem, ki je bučala preko polja in gôr, užigala obupna kmetiška srca ter jim prerokovala lepšo bodočnost, se je zdela tej „gospodi", kakor oni grozni »dies irae — dan jeze božje."

„Vrag naj vzame tako postavo, ki daje vsem enake pravice", se hučuje Groznik. »Človek sedaj s svojim denarjem ne sme svobodno razpolagati.... Gospoda, meni se to ne zdi prav."

»Vsak berač se že sklicuje na postavo", se oglasi Podlipar. »To je že pravcati punt. Tole, gospoda, se mi zdi potrebno pojasniti v naših časnikih."

„Ljudi, ki to razširjajo, naj bi pa zaprli, da bi ne mešali ljudem glave in bi bil potem mir", pravi Flajšman.

„Gospoda, jaz pa pravim, da to gibanje vodi sama sebičnost", se oglasi pristav Prelec. »Jaz sem prepričan, da so voditelji nasprotnega mnjenja ali sami sebičneži ali pa tepci!"

»Tako je!... Bravo gospod pristav", je kričala družba in ploskala. Notarjeva gospa se mu je pa milostivo priklonila in ga pohvalila: »Izborna, gospod pristav!"

»Hvala za priznanje milostiva, jaz govorim, kakor mislim jaz in moji somišljeniki", se je zahvaljeval pristav, in tolsti, svetega rodoljublja in nesebičnosti napihnjeni obraz mu je žarel veselja.

Podlipar pa ni bil zadovoljen, da se je milostivo solnce nagnilo k pristavu. Zato si je hotel ohraniti vsaj nekaj toplih žarkov njene naklonjenosti in je zavpil:

»Vse skupaj je sleparija!"

»Res je!" je zagromelo po sobi, in milostiva je pripomnila: »To morate takoj objaviti v časnikih."

»Sleparija!... Sleparija!" ponavlja Groznik. »Pomislite, ljudje, ki ne premorejo toliko, kolikor je vredna moja suknja, ustanavljajo psojilnice!"

„Grožno!"

„In ko si pridobé denar — jaz ne razumem, kako jim ga morejo ljudje zaupati — pomislite, posojujejo kar na brado, brez varnostnih vknjižb, na same papirnate zadolžnice, ki si jih sami načekajo, kaj ne, gospod sodnik?"

»To!... To!... Proti temu moramo nastopiti, vpije notar in maha z rokami.

»Kaj pa pravite k temu, gospoda, da ustanavljajo ljudje, ki se niso nikdar učili trgovine, prodajalnice in tržijo na drobno in na debelo!... He, ali je to prav?" se razkorači Flajšman.

»Kje je pravica?" pritrjuje Moko-merce.

»In izobrazba, gospoda, trgovska izobrazba", vpije Bibolez, ki je pred dobrimi sedmimi leti še bige pasel in je imel vse knjigovodstvo na policah in predalih pisano s kredo in s svinčnikom...

»Vse bo vrag vzel!" se oglasi sodnik...

»A proti temu smo mi nesebični prijatelji in rodoljubi", povzame pristav. »Zato protestiramo v imenu svobode proti vsem organizacijam ljudstva, s katerimi ga oklepajo naši sovražniki in sovražniki napredka. Zato še enkrat: Mi protestiramo!"

»Protestiramo!... Protestiramo!..."

Pristav je zapazil, kako hvaležno in občudujoče ga zró notarkine oči, zato je s tem večjim ognjem nadaljeval:

»Gospoda, doživeti smo morali, da se je to gibanje, ki so ga provzročili le skrajno sebični ljudje, da služi samo njihovim namenom, zaneslo tudi v naše mirne, idilične dolenjske kraje in sedaj razburja brez vse potrebe ljudstvo s tem, da neti nezadovoljnost in redi napuh v kmetiskem stanu, v druge stanove pa zanaša nemir, nezaupnost in strah pred bodočnostjo... Gospoda, to ni prav, in jaz ne razumem, kako more visoka vlada vse to mirno gledati..."

»Res je! Res je!"

»V nedeljo, tako pravijo, boše imel tisti človek — ljudje mu pravijo prerok — shod celo tukaj v

našem Št. Jakobu. Gospoda, to je skrajno predrzno! Mi smo se z ljudmi prav dobro razumeli. Vedno so imeli v nas zaupanje, a sedaj! ... gospoda, jaz imam dobre oči in tanka ušesa, — (kljci: o, saj slišijo travo rasti) ... začeli so se obračati od nas in neki duh upornosti jih je navdal ... Divno soglasje, ki je vladalo med nami, bode skoraj zrušeno, ako pustimo, da tuji, zunanji življi vplivajo na naše ljudstvo ... Gospoda, jaz gledam v bodočnost, in ta bode za nas grczna, ako se ne upremo tem prevratnim idejam, ki hočejo vse staro postaviti na glavo. Pomislite, ljudje, ki nimajo denarja, ga bodo posojevali in kmetje, ki so ustvarjeni za trpljenje, bodo tržili. Kaj bode potem, ko ne bode hotel nihče več delati in trpeti? Kaj bomo počeli mi, gospoda in naši inteligentni trgovci, kakor sta tukaj gospod Bibolec in Mekomerec? Kam pojdejo s svojim denarjem gospod Groznik in tovariši, ki so morali toliko računati, toliko šteti, toliko premišljevali, da so ga spravili skupaj! Ali ne bode to bridko?»

„Ah!“ ... je vzdihnil Groznik in sodnik ga je sočutno pogledal.

„Jaz predlagam, da idejam, ki jih razširja tisti prokleti človek, in ž njimi samo vznemirja naše ljudstvo, zapremo pot v naš Št. Jakob.“

S temi besedami je pristav končal in se poklonil milostivi gospej; po sobi pa je završalo:

»Živio! Živio! ... Tako je!«

Med tem je bil prijezdil dohtar iz mesta in ker ni hotel motiti govornika in zborovavcev, je poslušal pred vrati. Pod pazduho je imel sveženj časnikov, v katerih so bili gromoviti članki proti ljudskim organizacijam.

Sedaj pa je stopil v sobo, in gostilničar je zavpil z orjaškim glasom, da je prevpil ves hrup in šum: „Gospod dohtar so tukaj!“

Za hip je vse utihnilo, a kakor bi trenil, je vstal ves zbor in po sobi je zabučalo: „živio, živio!“ ... da so se tresle stene.

Priklanjali so se vse vprek dohtarju in mu sezali v roke ter ga odvedli k mizi, a on, svest si svoje vzvišene naloge, katero vrši za ljudski blagor, stegne roko, in družba umolkne.

On pa začne:

»Sedaj ni čas razveseljevanja, sedaj je čas dela, gospoda moja! Valovi nasprotnega gibanja se zgri-njajo okoli nas in ne manjka mnogo, pa bi se zgr-nili nad našimi glavami in nas potopili. Zato vam kličem iz dna duše: Vsi na krov!“

»Živio! Živio! Živio!«

»Stal sem pred vrati in poslušal, kako vam je moj prijatelj navdušeno govoril in vas svaril in vas budil. On vam je govoril z našega gospodarskega stališča, a jaz vam govorim z višjega, političnega

stališča ... Gospoda, danes smo sami med seboj, zato se lahko pomenimo iz oči v oči in odkritosrčno, ker jasnosti nam je treba. Gospoda, doslej smo zmagovali pri volitvah mi, to je naš vpliv. Kakor hitro se pa naš vpliv zmanjša, tudi mi več izvoljeni ne bomo. Uprava in zakonodaja bode polagoma prišla v roke nasprotnikov, in ti se bodo že iznebili bremen, ki jih sedaj tišče in jih bodo zvalili na naše rame. In potem smo uničeni! Kako je bilo sedaj lahko in prijetno pred volitvami. Gospod Groznik je poklical k sebi svoje dolžnike in jim slovesno zagrozil, da jim zavije vrat, ako ne volijo njegovega kandidata. In to je pomagalo, da se je potem krasno volilo. Po drugih krajih so storili svojo dolžnost gospodje Flajšman, Mekomerec, Bibolec in vi gospodje uradniki, ako so pa bili kje posebno svojeglavni volivci, prijal sem jaz med nje in jih omeščal. A poslej — ako nismo pozorni — bode drugače. Kdo se bode še bal gospoda Groznika, ako mu ne bo nihče ničesar dolžan; kdo se bode menil še za gospoda Flajšmana ali Biboleza, ako bode znal vsak prodati svoje pridelke in mu ne bo več hudo za denar. In tudi jaz — to odkrito pripoznam ne bodem imel več toliko vpliva, ako ne bodem — gospoda, jaz se nečem poviševati — vaš eksekutor. Zato sem prišel k vam, da vas navdušim za boj proti sovragu, zakaj gre se za mojo in vašo kožo ... Napisal sem nekaj izvrstnih člankov, ki so vsi prav dolgi, jih dal natisniti v našem glasilu in sem jih tukaj prinesel vam, da jih razdelite med naš dobri narod, da se pouči, in tako preprečimo uspeh shoda v tem ljubem Št. Jakobu.«

Svete stopnice pri sv. Joštu nad Kranjem.

Vernemu kristjanu je drago vse, kar ga spominja na Kristusa in njegovo trpljenje. Sveti križ, žebli, sulica, grobna tančica i dr. so nam dražji in ljubši kot zlato in biseri; tisti kraji, katere je Kristus posvetil s svojim trpljenjem, so bili vernikom od nekdanj predmeti hrepenenja in spoštovanja.

Pa le malokateri so tako srečni, da bi mogli videti in počastiti te dragocene ostanke, ali obiskati kraje Jezusovega trpljenja; — začeli so jih torej posnemati in po raznih delih sveta postavljati njih podobe, da bi se pri pogledu na nje vzbujala v srce, kristijanov ljubezen do Jezusa in spomin na njegovo trpljenje. Tako so nastale oljske gore, Božji grobi Kalvarije, posebno križevi poti; tako so nastale tudi svete stopnice, ki niso sicer tako razširjene, kakor križev pot, pa so vendar povsod, kjer se nahajajo, vernikom zelo priljubljene.

Ko je Poncij Pilat Jezusa sodil, je imel svoj sodnji stol na vzvišenem prostoru, imenovanem v sv. pismu „Litostratos“. Do tega prostora so peljale visoke stopnice, in po njih je moral naš Gospod Jezus Kristus veliki petek dopoldan večkrat gori in doli iti. Ko so ga rabelji bičanega, s trnjevo krono na glavi pripeljali zopet pred Pilata, je s svojo sv. krvjo orosil te stopnice. Vrh njih ga je Pilat pokazal ljudstvu rekoč: „Ecce homo“, „Glejte človek“. — Ko ga je obsodil k smrti na križu, so ga vojaki vlekli zopet po stopnicah navzdol, in zdolaj so mu naložili na rame težki križ. Pravljica pripoveduje, da je Jezus na 11. stopnici padel. Po pravici se toraj morajo te stopnice kot dragocen spomenik Jezusovega trpljenja v veliki časti imeti.

Cesarica sv. Helena jih je dala leta 326. pripeljati v Rim, kjer so sedaj postavljene poleg lateranske bazilike v posebnem svetišču. Neštevilne množice ljudstva, papeži, kralji in cesarji so jih obiskovali, so po njih kleče hodili in jih poljubovali s svetim spoštovanjem. Tako se bere o sv. Karolu Boromeju, da je leta 1575., ko je prišel v Rim zaradi sv. leta, skozi 15 dni vsako jutro tešče obiskoval svete stopnice.

Pozneje so začeli tudi po drugih krajih izven Rima postavljati stopnice, enake sv. stopnicam rimskim; tako na Dunaju pri cerkvi o. minoritov leta 1696. Slovesnost ob posvečenju se je obhajala skoz osem dni, in vdeležil se je cesar z najvišjim plemstvom.

Na Kranjskem se nahajajo sv. stopnice na treh krajih in sicer pri sv. Joštu nad Kranjem, v Novi Štifti pri Ribnici in na Žalostni Gori pri Mokronogu. Prve so bile postavljene pri sv. Joštu pred 150 leti. Takratni vodja te Božje poti, Simon Watschavnic, je šel dvakrat v Rim, še le drugič je dobil od papeža Benedikta XIV. dovoljenje, da sme postaviti svete stopnice pri sv. Joštu.

Ker so pobožni verniki dajali obilne darove v ta namen in tudi pomagali z delom, so bile kmalu izvršene. Prizidali so k pročelju cerkve dolgo kapelico in vanjo postavili 28. stopnic iz rdečkastega mramorja, kakoršen se nahaja pri Škofji Loki. Vrh stopnic so postavili lesen altar žalostne Matere Božje. Stene in strop je — najbrže slikar Jelovšek — okrasil s podobami iz Jezusovega trpljenja. Dne 30. aprila leta 1752. so bile posvečene od ljubljanskega škofa Attemsja, kateremu je streglo pri tem 28. duhovnikov. Kolika množica ljudstva da se je zbrala na ta dan pri sv. Joštu, lahko sklepamo iz tega, da je bilo samo birmancev 1275.

Božja pot pri sv. Joštu je bila že prej zelo obiskana, ali sedaj so jele nepregledne množice romati sem gori. Leta 1752. je bilo samo obhajanih

55.000, kakor se bere v starih zapisnikih. Tudi sedaj še pobožni verniki radi obiskujejo cerkev sv. Jošta, posebno pa sv. stopnice, po katerih hodijo kleče in jih poljubujejo, tako, da je mramor že zelo izlikan in oglašen od kolen pobožnih obiskovalcev. Velika brezobzirnost je to, ako pride kak predrznež, ki ne spoštuje svetosti kraja in pobožnih čutil ljudstva, in kar po nogah gre po sv. stopnicah, ter jih tako onesnaži s svojimi nogami, ko jih pobožno ljudstvo poljubljuje. Nečast stori tak človek tudi svetinjam svetnikov, ki so vložene v posamezne stopnice. Ko so bile namreč te posvečene, so bile po škofu vložene v vsako na dveh krajih koščice svetnikov, v 11. stopnico pa tudi na sredi košček lesa sv. križa, na katerem je visel naš Gospod.

Lani in letos so bile svete stopnice s pomočjo nekaterih dobrotnikov temeljito popravljene. Leseni strop, ki je bil že zelo strohnjen, se je nadomestil z zidanim obokom, napravila so se nova okna, slikar Matija Bradaška je na stropu naslikal nove slike, in stare slike na stenah prenovil. V kapelici vrhu stopnic je kamnosek Vurnik iz Radovljice postavil lep mramornat altar žalostne Matere Božje.

Na sv. Ane dan, 26. julija so prišli premilostivi knezoškof ljubljanski sami in so posvetili novi altar. Bil je to lep, vesel dan za cerkev sv. Jošta. 14. duhovnikov je spremilo svojega nadpastirja na goro in mu streglo drugi dan pri posvečenju altarja, in ako ravno delavnik, in čas najnujnejšega dela, se je zbrala velika množica ljudstva, da vidi in sliši svojega ljubljene škofa. Okrog 600 vernikov je bilo ta dan samo obhajanih; presvetli sami so pozno v noč in svete Ane dan od zgodnjega jutra naprej spovedovali.

Pomenljiv je bil ta dan tudi zaradi tega, ker se je vpeljala bratovščina žalostne Matere Božje. Sprejetih je bilo vanjo nad 200 udov.

Upati je, da se bo po ti bratovščini povzdignilo in poživilo češčenje žalostne Matere Božje, da bo marsikak romar, premišljujoč na sv. stopnicah trpljenje Kristusovo in žalost njegove matere, zadobil milost kesanja in poboljšanja in tudi tolažbo v svoji žalosti in nesreči.

Dopisi.

Iz Postojne. (Nesrečna smrt v podzemeljski strugi Pivke) je dohitela Ant. Sibenika iz Postojne. Dne 2. avgusta sta si hotela dva tuja gospoda ogledati podzemeljski tek reke Pivke od Otoške jame dalje proti Črni (Magdalenini) jami. Za vodnika sta vzela dva s podzemeljskim svetom dobro seznanjena moža: omenjenega

Antona Šibenika iz Postojine in Jožefa Vilharja iz Velikega Otoka. S seboj so imeli platnen čoln, da bi se prepeljali čez tolmune in jezera, ki jih tvori Pivka pod zemljo. Od Otoške jame se prepeljejo ob pol 11. uri najpopreje vsi štirje čez prvo jezero in pridejo srečno do suhe struge. Šibenik in Vilhar preneseta nato čoln do drugega jezera, ki je pa 600 do 700 m dolgo in jako globoko. Dogovorijo se, da najpoprej Šibenik le enega gospoda prepelje s čolnom čez jezero; hitro vstopita in se odpeljata. Drugi gospod in Vilhar pa čakata tostran, dokler se Šibenik ne vrne, da se potem vsi trije odpeljejo. Čakata dve uri, a Šibenika še ni nazaj s čolnom. Tu pravi Vilhar gospodu: »Gotovo se jima je pripetila nesreča, najbrže sta oba mrtva!« Pa gospod prigovarja, naj čakata še eno uro; tudi tretja ura mine, a Šibenika še ni. Zopet gospod prigovarja, naj čakata še eno uro, pa Vilhar noče več čakati, ampak se sleče, ovije si obleko okrog vratu in — hajdi v vodo! Jezero, čez katero so se poprej prepeljali, prebrede — voda mu je ponekod segala do vratu — visoko drži v roki gorečo svečo in tako srečno pride do skalnate stene, od katere so poprej odpluli. Po vrvi spleza visoko gori na vrh skale in hiti kar more skozi Otoško jamo domov v Veliki Otok. Tam pové svojemu bratu Luki, da se je dogodila najbrže velika nesreča. Oba napravita plav iz bičja in hitita na pomoč pod zemljo. Pripeljeta se do prvega gospoda, ki je čakal med prvim in drugim jezerom, in potem vsi trije veslajo na plavu po velikem jezeru, da bi kje našli drugega gospoda in Šibenika. Kličejo, a nihče se ne oglasi. Tu zagleda Jožef Vilhar v daljavi lučko in veselo vzklikne: »Hvala Bogu, vendar sta še živa!« Pa ko pridejo v bližino, najdejo samo gospoda, ki je sedel na velikanski skali in čakal s edem ur v neprijetnem položaju rešitve, a Šibenika — ni! Gospod pove, da se Šibenik ni mudil ondi 10 minut, pa se je odpeljal nazaj; torej se je najbrže ponesrečil. — Sedaj se vsi vrnejo na plavu in iščejo sledov po Šibeniku. In glej! Tu opazijo na vodi ostanke razbitega čolna, vesla in svečo, a Šibenika ni nikjer! Najbrže je prehitro vozil — bil je namreč jako drzen — in tako je zadel ob skalnato steno, čoln se mu je razbil, a on sam se je utopil. —

Iskali so ga v soboto do enajstih zvečer, a ga niso našli; dobili so čoln iz Malega Otoka in ga iskali še nadalje do petih zjutraj v nedeljo, a nikakega sledu o Šibeniku; iskanje so nadaljevali v nedeljo popoldne, in zvečer se jim je posrečilo, da so potegnili Šibenika mrtvega s prebitim čolom iz globoke vode.

Ponesrečenje se je zgodilo najbolj gotovo tako-le: Ker je bil čoln lahek, je plaval prav vrh vode in se

je torej lahko zgodilo, da se je prevrnil. Ko je torej Šibenik zadel ob skalo, se je čoln nagnil in je zajel vodo. Tu se je začel boj za življenje in smrt: Šibenik se je krčevito oprijel čolna in se je zamotal v vrvice, pritrjene na čolnu in tako se je s čolnom vred pogreznil na dno menda šest metrov globoko. Zato so ga potegnili iz vode s čolnom vred in so morali vrvice prerezati, da so ga oprostili. Šibenik je znal dobro plavati. Ko bi bil torej čoln mogel pahnuti od sebe in bi bil plaval, bi se mu bilo morda posrečilo, da bi bil dosegel kako skalo, na kateri bi se držal toliko časa, dokler bi ne bila prišla pomoč. Rajni Anton Šibenik je bil družinski oče, star 46 let in zapušča vdovo in štiri nepreskrbljene otroke. Po svojem stanu je bil zidar, jako dober in priden delavec ter izredno skrben za svojo družino. Bog potolaži vdovo in otroke ter bodi milostljiv njegovi duši!

Pogreb se je vršil jako dostojno. Z družino ponesrečenca imajo ljudje veliko usmiljenje. Tudi turista sta vdovi izročila za pogreb 40 kron in seavezala pomagati družini vsak z 2000 kronami. Poleg tega so tudi druge usmiljene roke vdovi naklonile znatno podporo. Bog bodi plačnik!

Studeno. Lepo slovesnost imeli smo dne 10. avg. na strmi gori sv. Lavrencija nad Studenim. Ta dan namreč blagoslovil je domači g. župnik v lepo zelenjem ovenčani cerkvi oltar sv. Lavrencija. Pri slovesni sv. maši pomagala sta iz prijaznosti č. g. kapelan Evgen Legat iz Planine in č. g. bogoslovec Ljudovit Bajec iz Hruševja. — Stara, na pol razpadla cerkva spremenila se je po prizadevanju gospoda župnika ter darežljivosti faranov, vnetih za čast sv. Lavrencija in tujih dobrotnikov v kaj lično hišo božjo.

Imenovani dan prihitela je velika množica domačih, kakor tudi tujih ljudi; ne boječ se vročine, ter strmine ter se z vnemo in vidnim veseljem vdeležila lepe slavnosti. Brez dvoma bočta lepi dan marsikomu ostal v prijaznem spominu.

Zelo zanimiva bila je pot, oziroma vožnja proti domu. Naši postrežljivi možje in fantje naredili so nekaj voz z bukovih vej, povezanih s trto, naložili nanj nas, živi tovor, vpregli se sami v originalni voz ter z nenavadno hitrostjo držali z nami v nižavo. Razume se, da pri tem ni manjkalo smeha in veselja. — S tako vožnjo naši ljudje ob vsaki priliki radi postrežejo. Torej, kogar mika taka originalna vožnja — pridi, poskusi!

Novi oltar v renesančnem slogu izdelal je zelo vkusno in v lepi harmoniji g. France Vodnik, podobar iz Polhovega Gradca. Delo samo hvali in priporoča mladega, nadarjenega umetnika.

Iz Moravč. 3. avgusta je bila naša farna cerkev kar natlačena. Vneti farani zbrali so se namreč poslušat zadnji govor našega dušnega pastirja. Ločili so se od nas gospod kapelan Peter Koprivec, ter se preselili v Radoljico. Nobeno oko ni ostalo suho, ko so zaklicali svoj zadnji „z Bogom“. Zlasti mladina je žalovala, katera je gospoda tako presrčno ljubila. Bili so res izvrsten delavec v vinogradu Gospodovem bodisi v spovednici ali na prižnici, ter storili tako v teku treh let med nami mnogo dobrega, kar gotovo ne ostane brez obilnega sadu.

Božji blagoslov Vas spremljaj tudi v novem delovanju. Za vse pa, kar ste storili med nami, izrekamo na tem mestu najiskrenejšo zahvalo!

Fara pri Kostelu. Ne vemo se spominjati, dragi „Domoljub“, da bi bil kdaj kako novico prinesel iz našega daljnega kraja. Žalibog, da moramo takoj danes poročati žalostno novico, da so nas naš iskreno ljubljani gospod župnik Matija Gerzin dne 31. julija t. l. zapustili in šli na novo župnijo v Preserje. Kako so bili gospod župnik pri nas priljubljeni, so se lahko sami prepričali zlasti na dan odhoda, ko je takoreč vsa župnija plakala za njimi; v vsaki vasi, koder so se skozi peljali, čakalo je plakajoče ljudstvo, da bi se poslovilo zadnjikrat od svojega tolikanj ljubljene gospoda. Preživeli so kot duhovnik celih 22 let na Kostevskem, torej svoja najboljša leta so tu postili in so si s svojim neumornim delovanjem v dušnem pastirstvu postavili trajen spominek v naša srca, tako da jih nikdar ne bomo pozabili. Vam pa, preč. gospod župnik v Preserju, kličemo: veliko sreče in blagoslova božjega v novi župniji!

S Pivke. (Nesreče). Na nedeljo dne 3. t. m. med drugo in tretjo uro popoldne je nastal nekaj minut trajajoč vihar, kateri je v Št. Petru in okolici polomil več dreves, vrgel pa tudi na tla železni dimnik pri na novo postavljeni parni žagi. Provročena je pri tem znatna škoda. — Pet dni pozneje so se otroci po travniku okrog vodnega rezervoarja na Šentpeterski postaji igrali, v tem prekoračili ograjo do globoke vode, v katero je 6letni Ivan Legat, sin železniškega ključarja, zdrsnil in ker ni bilo o pravem času pomoči, vtonil. — V soboto 9. t. m. je hipoma nastala nevihta, med katero se je vsula gosta toča in okrog Zagorja napravila veliko škodo. — Grozna nesreča se je dogodila v noči od 13. do 14. t. m. 20letni delavec Franc Krajnc iz Radohove vasi se je pogodil, da bo pri omenjeni parni žagi za tri krone sčistil ne še rabljeni parni kotel s „salpetrovo kislino“. To delo je pričel omenjeno noč. Ko je bil v kotlu z lučjo pri delu, se mu vname „kislina“ in obleka, tako da je ves opečen in plina navzet, vendar še pri popolni zavesti, prišel iz kotla. S pomočjo ondotnega čuvaja je prišel na dom, kjer je še pravo-

časno prejel sv. zakramente, ob 6. uri zjutraj pa v groznih mukah izdihnil. Bil je miren mladenič, edini up ubogih staršev.

Voda „Pivka“ je kakor navadno tudi letos veliko škode provzročila pred prvo košnjo. Otava zdaj sicer raste, ni pa še gotovo da bomo kosili, kajti vreme se vedno kisa.

Slovenski novičar.

Jubilej papeža Leona XIII. Po vsej škofiji (izvzemši Ljubljano, kjer se je slavnost preložila na jesen) se je 17. t. m. praznoval s cerkvenimi slovesnostmi ob velikem navdušenju vernikov jubilej papeža Leona XIII. Goreče molitve so se pred Najsvetejšim dvigale k Očetu luči in k Pastirju naših duš, naj obrani, očivilja in varuje Leona XIII, ta čudež milosti božje na papeškem prestolu. Kot izraz udanosti in pokorščine do sv. očeta je odposlal prevzvišeni gospod knezoškof dr. Anton Bonaventura Jeglič v Rim naslednjo brzojavko:

Njegovi eminenci kardinalu Rampolla, Rim, Vatikan. Danes na praznik sv. Jošima praznuje vaa ljubljanska škofija jubilej papeža in sicer s slovesno sv. mašo, primerno pridigo, z molitvijo pred Najsvetejšim, darovanjem za Petrov novčič in procesijo, kar naznanjam Njegovi Svetosti v tolažbo ter prosim obenem apostolskega blagoslova za-se, za vso duhovščino in verno ljudstvo, pred vsem pa za nepokorne sinove, ki se pogrezajo dan na dan bolj v popolni odpad. — † Anton Bonaventura, škof.

Duhovniške spremembe. Župnija Šentjernej je podeljena župniku v Želimljah, Ant. Lesjaku; župnija Dobovec tamošnjemu upravitelju Engelbertu Berlanu; Gora nad Idrijo tamošnjemu upravitelju Antonu Hribarju; Fara pri Kostelu župniku v Špitaliču, Alojziju Češarku; Gojzd nad Kamnikom tamošnjemu upravitelju Antonu Kocijančiču. Semeniški duhovnik Lovro Lah je nameščen kot drugi kapelan v Idriji, Viktor Šega, bivši frančiškanski kapelan v Ljubljani, kot beneficijat v Kropi.

Prva sveta maša v domovini. Poroča se nam iz Celovca: Naš koroški rojak đ. g. Janko Arnejo doma iz Ledence blizu baškega jezera, je postal v Rimu, kjer je dovršil nauke v kolegiju »Germanikum«, dne 22. julija doktor bogoslovja. Povrnil se je v domovino in opravil tu slovesno prvo mašo na praznik Marijinega vnebohoda, dne 15. avgusta pri podružnici sv. Gregorija ob baškem jezeru, župnija Pečnica.

Naš slovenski rojak đ. o. Engelbert Rakovec iz družbe Jezusove je bral 31. julija ob nav-

zočnosti svojih bližnjih sorodnikov svojo prvo sveto mašo in pride kot profesor na gimnazij v Travniki.

Peti slovenski škof v Ameriki. Veleč. gospod J. N. Stariha, generalni vikar St. Pavelake nadškofije in župnik cerkve sv. Frančiška Saleškega v St. Paulu je imenovan škofom nove škofije v Južni Dakoti s sedežem v Lead. Torej je zopet eden naših rojakov dosegel dostojanstvo škofovske časti. To je že peti slovenski škof v Ameriki. Novoimenovanemu slovenskemu škofu mil. gr. J. N. Starihi častitamo najpristržnejše, želeč mu še obilo vspeha in blagoslova božjega v visoki službi. Živel novi škof Stariha!

Veliki shod na Kumu bo letos dné 29., 30. in 31. avgusta. Sklep na angeljsko nedeljo.

Primarij g. dr. V. Gregorič je šel na štiritedenski dopust in ni doma do 15. septembra.

Krasna slavnost je bila 10. avgusta v Križih pri Trziču. Katol. izobraževalno društvo je praznovalo blagoslovljenje svoje zastave v družbi z ljubljanskim, tržaškim in jeseniškim delavstvom. Zastavo je blagoslovil č. g. dekan Koblar. Slavnost je bila res o pravem pomenu ljudska, ljudstvo se je navduševalo za prave nazore in katoliška načela. Vsi govorniki so povdarjali potrebo tesne delavne organizacije. Posebno nas je razveselil dohod pevskega društva »Kranj« in ljubljanske »kršč. soc. zveze«. Tudi domači in tržaški pevci so se vrlo izkazali. Ta dan je zopet pokazal, da naša organizacija, ki je svoje korenine zasedla globoko v ljudstvo, zabelezuje vedno lepše vspehe. Le tako naprej! Vedno iz naroda za naroda!

Železniški minister na potovanju. Iz Beljaka se poroča: Železniški minister dr. Witek nadaljuje z ogledovanjem del v predorih. Začel je s severnim rovom predora Karavanke, kjer nabiranje vode jako otežuje dela. Minister je izrekel inženirjem priznanje na napredovanju dela vzlic vsem težavam.

Častnim občanom je izvolil občinski odbor v Mošnjah v svoji seji z dné 3. t. m. jednoglasno z živio-klici č. g. župnika Ivana Berlica za zasluge, ki si jih je stekel za mošenjsko faro, odkar biva v Mošnjah. Skoro celi Gorenski poznanemu in splošno priljubljenemu gospodu župniku prav iz srca častitamo.

Strašna nesreča v Beli peči na Gorenjskem. V ondetni tovarni za železno orodje pripetila se je dné 13. t. m. ob 7. uri zjutraj strašna nesreča. Razletel se je velikanski brus za sekire s toliko silo, da se je pok slisal daleč na okolu. Počil je na dva kosa, ki sta do stropa zletela v zrak; eden zagrabi ubozega brusača, ga vrže kvišku, on se še pod stropom v kolobaru zavrti in slednjič pade na njega. K sreči ga rešijo tovariši takoj iz groznega položaja. Revez

je ves razmesarjen na glavi in spodnjih delih telesa; leva noga je bila nad kolenom uprav sirta, desna zlomljena na tri dele, tudi leva roka je bila menda na več krajih zlomljena. Skoro vse telo pa je bilo le ena velika rana. Prihiteli domači župnik mu je podelil svete zakramente za umirajoče. Zdravnika, katera sta bila poklicana, sta prišla kmalu na lice mesta, a sta mogla le za silo vravnati strte ude. Po odredbi zdravnikov so ga morali poslati v bolnišnico v Beljaku. Do Trbiža na kolodvor ga je nosilo dvanaest mož v postelji ležečega baje več ur, akoravno je sicer do tja le dobre pol ure hoda. Pri zavesti je bil vedno in pretresujoče je bilo, kako je stokal in se mučil. Drugi dan okrog 4. ure je umrl. V bolnišnici so se izjavili, da niso imeli dolgo enakega slučaja. Noge so bile kakor goba mehke in vse zdrobljene. Delavcu je ime Reithofer in zapušča žalujoče stariše, kojim je bil glavna opora. Bil je sploh varčen fant in dober človek. Bog mu bodi milostljiv! To je že četrti slučaj, da se je razletel brusilni kamen, dozda res brez nesrče. Vendar pa ve vsak, kdor pozna razmere, kolika nevarnost je pri tem za delavce. Kje je iskati krivde? Ali se tudi po tem dogodku ne bode ničesar cdredilo za varnost delavcev?

Obisk groba kardinala Missie na Sveti gori se letos vsekakor izvrši, in sicer pojdejo njegovi čestilci na Sveto goro po našem manifestacijskem shodu v Ljubljani še isti večer. Da se bo mogel aranžirati posebni vlak, naj somišljeniki iz posameznih župnij naznanijo število udeležencev pri obisku kardinalovega groba pod naslovom: Dr. Ivan Janežič, profesor bogoslovja v Ljubljani.

Cigani vjeli cigana. Iz Novega mesta se poroča, da so znana ubegla tatova cigana Brajdiča in Niko Hudorovaca cigani sami ujeli, ju zvezali in ju pripeljali orožnikom v Novo mesto.

Petrolej draže! Listi poročajo, da se snidejo v v kratkem posestniki rafinerij v Budimpešti k sestanku, na katerem se sklene kartel, ki bo vzdignl ceno petroleju.

V gnojnici utonil je užitkar Fr. Balantič z Brega pri Kranju. Pil je v raznih gostilnah v Hote-mažah in končno zašel v neko gnojnico, kjer je utonil. Dobili so ga naslednji dan.

Zahvala. Vsem onim, ki so bodisi že kakorkoli pripomogli, da so šolski učenci obhajali petindvajsetletnico Leona XIII., izreka podpisani najtoplejšo zahvalo. Posebno se pa še zahvaljuje: g. predsedniku kraj. šol. sveta, Robarjem in Zgončanom. Bog plačaj! — Vodstvo šole na Robu, dné 15. avgusta 1902. — Iv. Štrukelj, učitelj-voditelj.

V Dobropoljah, dné 15. avgusta. (Novi semnji. V ponedeljek dné 1. septembra bo

v Dobropoljah pri fari zopet semenj. Zadnji semenj dné 1. maja se je prav dobro obnesel, ker je bilo mnogo živine prav dobro prodane. Zlasti dobra kupčija je bila za voli, katere so kupovali Nemci. — Priporočamo okoličanom in sosedom, da na prihodni semenj mnogo živine priženó, da se kupčija razvije. Sejmarina se ne bode pobirala.

Razglas o sprejemu gojenk v gospodinjsko šolo c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Meseca oktobra se otvori peti tečaj gospodinjske šole, ki bo trajal 12 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom č. gg. sester iz reda sv. Frančiška. Zavod je v posebnem poslopju poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja z bolniki, spisja in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično v kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinjskem knjigovodstvu ter ravnanju z bolniki in z bolno živino.

Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se venem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku.

Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, to je sploh za vse, 28 K, ali za ves tečaj 336 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10—12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi priskrbe v zavodu proti plačilu; če ima katera več obleke, jo sme prinesiti s seboj.)

Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinjsko šolo, morajo:

1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk;
2. znati čitati, pisati in računati;
3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave;
4. predložiti obvezno pismo starišev ali varuha, da plačajo vse stroške;

5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje za sprejem, katerim je treba priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo starišev, oziroma varuha, naj se pošljejo

do 15. septembra t. l.

glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V prvi vrsti se v gospodinjsko šolo sprejemajo deklince, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če pa bo v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. julija 1902.

Petindvajsetletnica vladanja sv. Očeta papeža Leona XIII.

Piše dr. Ivan Janežič.

(Dalje.)

II.

Leon XIII. papež.

8. Notranje cerkveno življenje.

V apostolskih dejanjih se bere, da so apostoli po naročilu Gospodovem šli po vsem svetu oznanovat besedo božjo, sv. Duh pa jih je spremljal in je potrjeval njih besedo z znamenji in čudeži.

Prav to prihaja človeku na misel, ko vidi papeža, da ravno tisti čas, ko vabi razkolnike in here-tike v naročje sv. cerkve, tudi priporoča vernim kristjanom češčenje svetega Duha v dveh okrožnicah z dne 5. maja 1895 in 9. maja 1897. Zaupajmo, da ti napor papeževi obrode enako bogat sad, kot ob času apostolskega delovanja.

Posebno zaupanje stavi papež Leon XIII. v Marijo in v molitev svetega rožnega venca. V ta namen je izšlo tudi največ pisem in okrožnic, ki priporočajo češčenje Matere božje, kraljice sv. rožnega venca. (Po vrsti so te-le: 1. septembra 1883; 30. julija 1884; 22. septembra 1891; 8. septembra 1892; 8. septembra 1893; 8. septembra 1894; 5. septembra 1895; 12. septembra 1897; 5. septembra 1898.) Če prištejemo sem še okrožnico o bratovščini sv. rožnega venca in rožnivenški baziliki v Lurdu, vidimo veliko, neprestano skrb papeževo za Marijino čast, ob enem pa tudi občudujemo njegovo močno zaupanje na Marijino pomoč, ki ne bode osramotena.

Veliko zaupanje in spoštovanje ima Leon XIII. tudi do sv. Frančiška Ser. Že kot duhovnik in škof se mu je vedno priporočal in kot papež ne

pozabi širiti njegovega češčenja in podpirati njegove sadove. V okrožnici z 17. septembra 1782 povzdičuje zasluge sv. Frančiška in priporoča škofom in duhovnikom pridno širiti med ljudmi III. red. Kmalu potem je izšla konstitucija (postava) dne 30. maja 1883, s katero na novo urejuje III. red in mu deli razne predpravo in odpustke. In zopet lanskega leta je izšlo papežev pismo, ki določa obilico odpustkov za III. rednike O da bi vsi verniki slušali glas sv. Očeta, kako bi se svet hitro spremenil!

Veliko skrb za ustanove sv. Frančiška kaže tudi konstitucija z dne 4. oktobra 1897 v namen zediniti vse vrste frančiškanov pod enim skupnim generalom v Rimu.

Kakor sv. Frančiška se spominja Leon XIII. v svojih pismih tudi drugih imenitnih in svetih in za sv. cerkev zaslužnih mož in zaukazuje ali povikšuje njih češčenje, kakor sv. Jozafata na Ruskem, svetega Janeza Damaščana v Orijentu, blaženega Beda v Angliji. Posebno lepo priporoča škofom Avstrije in Nemčije sv. Kanizija v češčenje in posnemanje v okrožnici z dné 1. avgusta 1897.

Za češčenje svetnikov in svetnic božjih je mnogo storil po mnogoštevilnih kanonizacijah (razglasiti novega svetnika) kakor bl. Antona Zaccario in blaženega Klavdija Colombiere; in pripravah za nova podeljenja.

e) Skrb papeževa za razne kraje.

Angleški narod je Leonu XIII. močno pri arcu, zato ne izpusti nobene ugodne prilike mu izkazati svoje naklonjenosti in ga potrditi v veri ter vabiti, naj se tesneje oklene rimske cerkve. Ta namen ima pismo z dné 25. julija 1797. do skotskih škofov in duhovnikov. Dal Bog, da se vsaj deloma izpolnijo nade Leonove.

Amerikanci so v marsikaterem oziru napredni, svobodoljubni in neodvisni, kar jim je v čast in čisto tudi v korist. Zlasti v verski omiki urno napredujejo. Pred 100 leti je bilo komaj stotisoč katolikov v celi severni Ameriki, danes jih pa je samo v Zedinjenih državah čez deset milijonov, kar kaže čudoviti naraščaj. V tem so hvalevredni; a v tem, da so hoteli tudi v verski reči nekoliko preveč po ameriansko zasukati, jim papež Leon ni mogel prav dati. Izdal jim je okrožnico dne 22. jan. 1899., v kateri jim pojasni cerkveno stališče nasproti takomenovanemu amerikanizmu, ki je nekaka spojitev krščanskih in liberalnih nazorov v en sestav, ki pa ne velja.

Vsi škofje so udano sprejeli papežev pismo in zvesto po njem ravnaajo. Bog daj srečo Amerikancem!

Narodno gospodarstvo.

Zapravljanje v kmetijstvu.

Zapravljivec v pravem pomenu te besede ni samo oni kmetovalec, ki zapravlja denar po krčmah pri kozarcu vina, pri žganju, pri taroku, ali ki zadoljuje svoje posestvo tako dolgo, da je spravi na boben, sam pa mora potem po svetu s trebuhom za kruhom kot mukotrni delavec težak — marveč zapravljivec je tudi oni kmetovalec, ki slabo ali površno gospodari.

Ne bode torej brez koristi, ako v naslednjem navedemo več vrst takega zapravljanja na kmetijstvu; morda s tem storimo dobro delo.

Taka zapravljivost namreč je:

1. Nevednost: Mnogo je poljedelcev, katerim ni skrbi za to, da bi si nabavili dobrega orodja, semen, gnojil, plemenske in delavne živine, kuretine itd. Malovredni material je večja zapravljivost nego dražje, a praktične naprave.

2. Zapravljanje dela v slabi razredbi in še slabšem vodstvu. Delo, ako je prav razdeljeno in pod razumnim vodstvom, je kapital vreden tisoče na leto.

3. Zapravljanje zemlje. Marsikak meščan bi dal kdo ve koliko za toliko in toliko kotičkov neporabljenе zemlje, ki se nahaja po mejah in grobljah, po pašnikih itd. in ki se ne obdelava leto in dan.

4. Zapravljanje semenom. Kolikokrat sejemo pregosto in s tem škodujemo žetvi! Še večkrat se pripeti, da se seje slabo, nezrelo ali nesnažno seme. Na koncu tega imamo slab sad, malo pridelka, tem več pa plevela.

5. Zapravljanje slame in sena. Le pogledimo na mnoge kmetije, kako se tu dela s senom in slamo. Posli se tu malo brigajo za korist gospodarjevo, marveč razstijajo, kakor bi ne bilo prav nič vredno.

6. Zapravljanje z napačnim krmiljenjem. Kmet, ki ima krme dovolj, jo prav mnogokrat meče živalim v preobilni meri, da segnije, ali si žival pokvari prebavila. Nasledki se pokažejo tudi pri teleženju nemalokrat s poginom živali.

7. Zapravljanje gnojja. Navadno toži kmet, da mu manjka gnojja, a pogledimo, kako dela z njim! Navadno mu ga izpere dež ali sneg ter mu vzame najboljše snovi. Ako gnoj puščaš malomarno ležati in ga ne spravljaš v dobrih jamah, zgubi vso vrednost.

8. Zapravljanje pri kosniji. Seno se dostikrat prepozno kosi, ko je že izgubilo velik del svoje retilne moči. Včasih se seno niti ne dene pravočasno v kupe, marveč se pusti ležati, da je dež izpira.

9. Zapravljanje žita s tem, da se ga po žetvi dobro ne pokrije in mu deževje vzame dobroto.

10. Izguba vsled miši in drugih živali. Mnogi ne store vsega potrebnega, da bi odgnali od pridelka razne škodljivce, ko je isti že spravljen s polja.

11. Izguba pri nakupovaju umetnih gnojil ali tečne krme. Mnogi se dajo ogoljufati pri sleparskih trgovcih tako v kakovosti blaga kakor v meri in vagi. Nekateri mislijo, da bodo z nakupom posebnih umetnih gnojil pridelek pospešili. Navidezno je morda to resnično, ako pa začne računati, pa pride do tega, da je gnojilo stalo več nego pa je vreden pridelek. Kupuje naj se le pri znanih poštenih trgovcih in naj se vsik dar da gnojilo preiskati; enako je z nakupovanjem tečne krme.

12. Zapravljanje v slabem živinorejstvu in vzdrževanju slabe in prestare plemenske živine.

12. Zapravljanje s slabo mlatvijo in nezadostnim čiščenjem žita, ako se ne odstranjuje plevel in slabo žito.

14. Velikansko zapravljanje v zanemarjenju naukov, ki jih predpisuje izkustvo in veda. Tako n. pr. se mnogi ne brigajo za to, da bi v slučaju bolezni pri živalih, bolno žival ločili od zdrave, slabotno pa popolno odstranili, ali pa da bi jo, ako je upanje, da se zboljša, posebno negovali. Zanemarjenje in preziranje prvih znamenj bolezni tako dolge, da oboli ves hlev, nobene skrbi za čedno pitno vodo, za zadostno prezračevanje hleva in druge zdravstvene naprave.

15. Zapravljanje v tem, da se orodje ne hrani na primernem prostoru, tako da škoduje vlažnost, ali da pride do njega tat.

16. Zapravljanje v nepotrebnem šteđenju. Tako se n. pr. mnogi kmetovalci boje izdati nekaj novcev za barvo, da bi pobarvali ali napolnili s smolo vrata, okna, cgraje itd. ter tako varovali les pred trohnenjem in gnjilobo.

17. Zapravljanje pri kupčevanju živine. Živinski kupci in mesarji cenijo težo živali kar „na oko“, seveda nikoli ne na svojo, marveč na škodo kmetovalca, ki je nemalokrat tako priprost, da gre na lim. Živino treba vsikdar tehtati in potem prodajati. Pri tem naj sploh delajo zadruga, da živinorejec ne pride v roke kakim privatnim izkoriščevalcem.

Ako se torej sešteje vse to, kar je lahko izgube v naštetih slučajih, znaša škoda na tisoče na leto.

Kdo bi se ne hotel varovati tolike škode?

Po „Novem listu“.

Pogovori pri novem županu.

(Priobčuje F — — — ov).

Žganjepitje.

Obljubil sem zadnjič gospodu župniku in vam dragi kmetje, — prične učitelj odloživši palico in klobuk — da vam bom odkril in pokazal rano, ki je najbolj nevarna kmečkemu stanu. Globoko je ta rana že ukoreninjena v naše ljudstvo in marsikdo bi rekel, da je neozdravljiva, da bode pokopala kmeta in s tem ves slovenski rod. Tudi jaz meram žali Bog to priznati, da, ako ne gremo vsi na delo, vsi učeni in neučeni, kmetje in delavci, homo res kmalu vsi obnemogli in bolni ležali zunaj na dvoriščih naših domov, kamor nas bode vrgel trezni tujec — gospodar na nekdanjih naših domovih. Grozno je, dragi, že samo misliti, da je mogoče kaj takega, in srce mora boleti vsakega soseda in domoljuba, ki vidi, kako se je podrl dom, nekdanj tako trden kmetom slovenske matere, da je ta bolezen — pijančevanje — zopet pognala sad revščine in kletve. Zato mora vsak, ki ima še kaj ljubezni do samega sebe, do svojih otrok in sosedov, — vsak, komur je res še kaj mar za blagostanje in srečo kmeta in našega naroda, vsak pravim si mora prizadevati in pomagati, da s skupnimi močmi ozdravimo naše ljudstvo te smrtonosne bolezni, ki napravi tako gorja v družinah, ki peha toliko oseb v revščino in obup. Posebno žganjepitje je ona strupena rosa, ki zamori vse cvetje in sad, je ona strašna reka, ki podira hiše in uničuje rodovine, je oni rabelj, ki polni norišnice in bolnišnice, ječe in kaznilnice — žganje je pijača hudičeva, ki omami človeka in ga pahne v pekel. Ni li res tako?

Stric Matija: Kdor bi rekel, da ni res žganjepitje prava nesreča za naš narod in posebno za kmeta, tega bi jaz pri ušesih prijel in mu uro navil.

Mlinar: Pa ga le radi včasih malo cuknete.

Stric Matija: Jaz? Kdo mi očita to! Ko bi jaz pil žganje, bi ne bil še tako trden pri svoji starosti. Da, kadar človeka kaj prime, no ne rečem, dobro je za zdravilo, a po pameti. Pij, a pameti ne zapij, to je veljalo včasih, in zgubili nismo pameti nikdar.

Učitelj: Da, ko bi človek saj toliko pazil, da ne bi onečastil človeškega dostojanstva! Ali človek, ki ima pamet, ne zna spoštovati samega sebe in se v pijanosti poniža pod neumno žival. Toda počasi! Oglejmo si najprej

vzroke in ostudnost pijančevanja.

Našteti vam hočem tu sedmero vzrokov, ki vodijo kmeta v pogubo, kajti res je, kar pravi pregovor: pijanec se preobrne, ko se v jamo zvrne. In kmet, ki se je nalezal te bolezni, ta je že skoro

izgubljen, on in njegova kmetija. Pametni kmetje to dobro vedo, in komur se smili rojstni dom in lastni otroci, ta se gotovo ne bo nikdar udal temu za kmeta najvedjemu sovražniku. Zato prosim poslušajte pazno!

Kmatje: Bomo, bomo! Samo škoda, da Skoka ni zraven, ki vsakega sili s tem peklenskim oljem — seve za drag denar,

Mlinar: Kaj peklensko olje? Naka! Sosedje — ha! modri ste pa res postali! Jaz ga imam tako rad! Ha! Ha!

Tine: Sedaj poslušajmo!

Učitelj: Prvič se meni zdi, in najbrže bo tudi res, da je vzrok pijančevanja že iz mladostne navade. Mlad pijanček, star pijanec in zapravljivec. V mnogih hišah so stariši tako prebito neumni, da svoje otroke razvadijo že doma s to žgano pijačo in so že v mladosti vsi nagnjeni do te grde in za otroke pogubne pijače. Ali stariši store še večji greh, ko jih jemljejo s seboj v gostilno in jih v družbi prav hvalijo in upijanijo. Res, da izpočetka samo pokušajo, ker jim je žganje zoprno, ali vzgled starišev in drugih jih zapelje, da se ga navadijo in postanejo pravi volkovi na žganje.

Stric Matija: Marsikatera bukev dá toporišče k svojemu koncu in tudi stariši so mnogokrat pravi vzrok nesreče svojih otrok — pijancev, ki spravijo vse premoženje po grlu.

Učitelj: Drugič morate priznati dragi kmetje, da je velikokrat vzrok pijančevanja lenoba. Marsikateri nima družega dela, kakor da pase lenobo. Da bi si dolg čas pregnal, poišče si družbe. To pa najde najlažje v gostilnah. V družbah se pa človek le težko ubrani pohlepni želji po pijači in uda se prigovarjanju drugih, da ne sedijo pri praznih kozarcih in prazne klopi se kmalu napolnijo pridnih pivcev in pevcev, ki pri žganju ali pivu in vinu preganjajo lenobo in zapravljajo grunt, ne meneč se, kaj bo jutri. In ko se ločijo, če ne pospe po klopih, — sramota za ljudi! — pa se pobirajo po potih in iz občestnih jarkov.

Zorec: To ste pa zadeli gospod učitelj! Primaruha ste jo! Jaz nimam nikoli nič časa odveč in zato tudi nimam časa piti. Z Mlinarjem je drugače, ker ima časa na cente. Kaj ne? Žabe v lužah ga že dobro poznajo.

Mlinar: Ti bi pa rad zbadal. Pa ne boš! Saj bi ga tudi ti rad potegnil sempatje kak frakeljček, pa te tvoja Lenka preveč na vrviči drži!

Tine: Ne motite gospoda učitelja! Se boste že potem zgovorili.

Učitelj: Tretjič se tudi tukaj uresničuje pregovor: Jabolko ne pade daleč od drevesa. Kakoršno drevč, tak sad. Zato opažamo, da se pi-

jančevanje kakor mrtvaška senca plazi od roda do roda. Ako so očetje pijanci, so skoro gotovo tudi sinovi. In temu se ni čuditi, saj imajo vedno pred očmi le slabe vzglede vedno pijanih očetov, ki bi jim v mladosti morali biti učitelji in varuhi v dobrem in lepem, a jim že ob rojstvu v svoji pijanosti zapuste kal te grde bolezni. Posebno pa če že mati živa take pijače in se otrok že z maternim mlekom nasesa in navzije nagnenja do omamljivih pijač in alkohola. Ali naj potem še kdo vpraša, odkod to, da so otroci blede in slabotni, da je njih duh mračen kakor bi bili na pol mrtvi! Ali naj se čudimo, ako vidimo, da kdo hlepi po pijači? Koliko bi se tu lahko storilo, da se ohrani mlajši rod trden, krepak! In kmetje, očetje! Tu je vaša dolžnost in vaša skrbna mesta! Kolika krivda in odgovornost vas drugače zadene!

Jankovič: Ako pogledamo v ječe, pod vislice, med morivce in vprašamo, kdo je kriv, odgovorili nam bodo v mnogih slučajih s kletvijo in škrtanjem z zobmi in sikali: oče, stariši! Grozno, strašno je tako očitje! V peklu še kolnejo očete in matere raditega.

Učitelj: Četrtrič je pogosti vzrok pijančevanja — kar sem že nekoliko omenil — slaba tovarišija in zanikerne družbe. Pač mnogo jih je že padlo vsled lizanja krivih prijateljev in skvarjenih tovarišev, ki so jih peljali trezne kot ovčice h kozarcu, a so jih pustili kot neumno živino brez pameti in lastne volje pijane v gostilni ali kje za kakim plotom. Ako posebno mlad človek zaide v tako družbo, ko lahkomišelnost išče tam razvedrila, tak je že po navadi izgubljen in usoda njegovega posestva, posebno če je šele postal neodvisen gospodar, zapečaten. Vinski bratec in umen gospodar pa ne gre vkup, zato gre vse rakovo pot. Gospodar se v družbi pri žganju in vinu veseli — a posli doma jedo in počivajo, posestvo in zemljišče pa zdihuje po 'pridnem' gospodarju, 'pridnem' namreč v pitju in petju pri polnem polju med pijavkami, katere se ga drže in ožemajo. In če jim hoče uiti domov, ker ga vest priganja, se mu začno taki prijatelji rogati in zasmehovati rekoč: „Seve kot priden in pobožen sinček moraš ubogati in poslušati, drugače bo pela palica“ ali „Pri tebi mora kajpada žena hlače nositi“. Po strani ga pa ščujejo, da je mož, in drugo. — Pri takem govorjenju in prazenju kozarcev pa pozabi nase in dvakrat, trikrat — človek postane reden obiskovalec gostiln in krčem — postane pijanec in zapije svoj dom. Vprašam vas, ali ni to resnično? Ni li to žalostno za kmečki stan?

Petič je gnjevin stud do doma vzrok pitju. Mogoče ima prepirljivo ženo, da ne more mol-

